

A kábítószeres bűncselekmények felderítésének bünelemzői támogatása

NÉMETH Ágota¹

A tanulmány célja összefoglalni, hogy a bűnügyi elemzés hogyan és milyen mértékben segíti a szervezett bűnözés és azon belül is a kábítószeres bűncselekmények elleni küzdelemben a bűnüldöző szervek tevékenységét. Rövid bevezetést követően ismertetem a bűnügyi elemzésnek azon módszereit és formáit, amelyek alkalmazása szinte elengedhetetlen a kábítószer-kereskedelemmel foglalkozó bűnözői csoportok tevékenységének felderítése, felszámolása során. Végezetül kitérek arra, hogy a szervezett bűnözés elleni stratégiai döntéshozatalban milyen támogatást nyújt a statisztikai alapú bűnügyi elemzés.

Kulcsszavak: szervezett bűnözés, kábítószeres bűncselekmények, bűnügyi elemzés

Szervezett bűnözés, kábítószer-bűnözés

A szervezett bűnözés és azon belül a kábítószer-kereskedelem az 1990-es években jelent meg hazánkban, és vált napjainkra az egyik legveszélyesebb bűncselekménnyé. Maga a jogsértés nem áll meg ott, hogy a különféle drogok illegálisan a társadalom egyre szélesebb rétege számára válnak elérhetővé, hanem az ebből származó pénzösszegek más, súlyosabb bűncselekmények, akár terrorcselekmények finanszírozását is szolgálják.² A kábítószer-kereskedelem sokszor szorosan kötődik a szervezett bűnözői körökhöz, hiszen ez az elkövetési forma az egyik legelterjedtebb a szervezett bűnözés terén, de amelyik elkövetői csoportnak nem ez a fő profilja, ott is megjelenhet a kábítószer, fogyasztói szinten.³

A kábítószer-bűnözés egyik specifikumának tekinthető, hogy a különböző bünelkövetői csoportok között rendszerint nem területi alapú a „működési terület” felosztása, hanem kábítószertípus szerinti. Azaz az egyes bünszervezetek rendszerint békében árulják egymás mellett a különböző típusú kábítószereket.⁴

¹ R. alezredes, tanársegéd, Nemzeti Közszerológati Egyetem Rendészettudományi Kar Bűnügyi, Gazdaságvédelmi és Kiberbűnözés Elleni Tanszék; doktori hallgató, Nemzeti Közszerológati Egyetem Rendészettudományi Doktori Iskola, e-mail: nemeth.agota@uni-nke.hu

² SZENDREI 2010.

³ BODOR 2020: 693–712.

⁴ MÁTYÁS 2020.

A nemzetközi kábítószer-kereskedelem egyik legérzékenyebb pontja az áru-mozgatás. Ez lehet az egyik oka annak, hogy a hagyományos kábítószeres csempészetével zárt elkövetői csoportok próbálkoznak, tagjaik tevékenységében a külső és belső konspiráció mellett szigorú életviteli szabályok betartása, bűnös tevékenységük álcázása figyelhető meg. Velük szemben a rendőri fellépés – a beépülés vagy a szállítmány figyelemmel kísérése – szinte lehetetlen.⁵ Az együttműködés földrajzi terjedelme is korlátlan, a felvevőpiac több országhatáron átível.⁶

Magyarországon a „klasszikus drogok” szinte mindegyike jelen van, de nem jellemző a kábítószeres nagy mennyiségű termesztése vagy előállítása. Néhány kivételtől eltekintve, általában kisebb ültetvények, illetve laborok váltak csak ismertté a hatóságok számára. Évek óta igaz az a megállapítás, hogy hazánk leginkább tranzitországnak tekinthető, amelyen áthalad több fő kereskedelmi útvonal is. Emellett azonban mint felvevőpiac is hatalmas szerepet kap, nemcsak a kábítószeres, hanem az új pszichotróp szerek tekintetében is.⁷

A pandémia is komolyan befolyásolta a kábítószerpiacot. A kábítószerrel foglalkozó bünszervezetek, felismerve a kiberbűnözésben és az online értékesítésben rejlő lehetőségeket, kihasználták a darknet, a csomagküldő szolgáltatások és a kriptovaluták illegális kereskedelemben jelentkező előnyös tulajdonságait. A fogyasztók széles rétege számára tették elérhetővé a kábítószeresekhez, az új pszichotróp szerekhez való könnyű és lebukásmentes hozzáférést.⁸

Bűnügyi elemzés

A bűnügyi elemzés is a szervezett bűnözéssel szinte egy időben, az 1990-es években jelent meg hazánkban. Ez az időszak volt, amikor a bűncselekmények számának ugrásszerű növekedése mellett a bűnözés minősége is átalakult, számos olyan bűncselekmény jelent meg, amely a nyomozó hatóságok előtt ismeretlen volt. Az új bűncselekményfajták megjelenése új típusú bűnügyi információszerezést és információfeldolgozást követelt meg, ami alapján létrejöttek a bűnüldöző szervek, titkoszolgálatok felderítő- és elemzőegységei az 1990-es évek második felére.⁹

Hazánkban a bűnelemzés rendszerének újragondolása során a Bűnelemzők Nemzetközi Szervezete (International Association of Crime Analysts, IACA) anyaga szolgált alapul, amely 2014-ben megalkotta a bűnügyi elemzés rendszerét, annak fajtáit, módszereit és technikáit.¹⁰ Erre épül a hatályos szabályozás, amely szerint a *bűnügyi elemzés*:

⁵ SZENDREI 2019: 57–84.

⁶ BERTA 2006.

⁷ Nemzeti Drog Fókuszpont 2022.

⁸ VÁRI 2022: 138–160.

⁹ ISTVANOVSKI 2012.

¹⁰ SANTOS 2016.

„A bűnügyi és bűnüldözési adatok és információk mennyiségi és minőségi vizsgálata a közöttük levő kapcsolat meghatározása és értékelése a bűnözés egészének, valamint egyes bűncselekmények terjedelmének, dinamikájának és struktúrájának, hosszabb távon érvényesülő mintázatának, tendenciáinak meghatározása, a nyomozások támogatása, a bűncselekmények elkövetőinek felderítése és elfogása, a bűncselekmények megelőzése, valamint a hozzájuk kapcsolódó vezetői döntések megalapozása érdekében.”¹¹

A meghatározásból is következik, hogy a hazai bűnelemzői rendszerünkben a statisztikai alapú és az ügyszőz kötött nyomozás támogató elemzési formák egyaránt jelen vannak.

A bűnüldöző szervek tevékenységében a bűnelemzés még mindig a kevésbé alkalmazott kriminalisztikai módszerek közé tartozik. Mutatja ezt az alkalmazott bűnelemzési formák szűk keresztmetszete is.¹²

A bűnüldöző hatóságok nem minden esetben rendelkeznek ellenőrzött, megbízható információkkal az ország területén működő csoportok aktivitásáról, jellemzőiről. A beszerzett bizonyítékok alapján a csoport egy-egy vezető vagy végrehajtó tagjával szemben büntetőeljárás kezdeményezhető, amelyek azonban az ügyészi, illetve bírói szakban nem elégségesek ahhoz, hogy az érintett olyan büntetést kapjon, amely a csoportból való hosszabb távú kivonását biztosítaná. A folyamatos felderítő tevékenység, a szervezetek bomlasztása, az egyes vezetők, illetve tagok büntetőeljárás alá vonása csak időleges eredményeket hoznak, a csoportok általában újraélednek, folytatják tevékenységüket, de az is előfordulhat, hogy a csoportok tagjai irányítás nélkül, szervezetlen formában, de továbbra is elkövetnek kisebb súlyú bűncselekményeket.

A szervezett bűnözés jelenlétét, valós helyzetét csak folyamatos bűnügyi hírszerzéssel, a helyi, területi, országos és szükség esetén a nemzetközi felderítő szervek folyamatos együttműködésével lehetséges megítélni.¹³ A nemzetközi és hazai bűnüldözési tapasztalatok azt igazolják, hogy a bűnelkövetők cselekményük sikere és leplezése érdekében maguk is rendszeresen végeznek titkos információgyűjtést. A szervezett, országhatárokon átlépő bűnözés pedig már a tudomány és a technika legújabb vívmányait alkalmazza.¹⁴

A kábítószeres bűncselekmények felderítése

A felderítői tevékenység egyik legfontosabb jellemzője az információk begyűjtése. Ez minden felderítő és minden felderítés célja. Információk gyűjtése annak

¹¹ 23/2018. (VI. 21.) ORFK utasítás 2a. pont.

¹² MÁTYÁS 2017: 158–175.

¹³ SZENDREI 2019.

¹⁴ SZENDREI 2022.

érdekében, hogy a meghatározott feladatot végrehajthassa. A terület sokszínűségéből fakadóan a feladat lehet egy átfogó jellegű bűnügyi hírszerzés, lehet egy alapinformáció ellenőrzése, fedett művelethez vagy személy- és objektumvédelemhez kapcsolódó védelmi tevékenység, célközözi tevékenység vagy bűnfelderítés. Az adott feladat alapvetően határozza meg a beszerzendő információk körét, a beszerzés módját és forrásait, valamint azok feldolgozását is. A beszerzett információk azonban önmagukban nem sokat érnek, azokat folyamatosan rendszerezni, értékelni, feldolgozni szükséges, hogy elemzésükkel megfelelően támogassák a felderítést.

A kábítószeres, illetve az új pszichoaktív anyagok kereskedelmével összefüggésbe hozható csoportok felderítése és a nyomozások sikeres befejezése érdekében elengedhetetlen, kötelező érvényű feladat a beérkező, illetve a felderítő tevékenység során megszerzett adatok, információk elemzése-értékelése. A kábítószerkereskedelemben érintett csoportokra általánosan jellemző, hogy sok esetben ismerik és sokszor különböző módon segítik – egyes kábítószerek cseréje, szállítmányozási, logisztikai tevékenység – is egymást, de természetesen a bűncselekmény jellegéből fakadóan nagy fokú konspiráció jellemző a csoportok tevékenységére.

A felderítések során alapvető „problémaként” jelentkezik a nagy mennyiségű és sokféle adat, illetve információ, amelyek felhasználhatóságát nem lehet azonnal megállapítani, azonban a későbbi felderítés vagy nyomozás során jelentős relevanciájuk lehet. A bűnözői csoportokra jellemző sajátosságokon túl – a csoport nemzetisége, a forgalmazott kábítószer, új pszichoaktív anyagok fajtája, a különböző elkövetési módok – a felderítő, nyomozó szervektől a rendelkezésre álló erők, eszközök és módszerek egyidejű alkalmazását követelik meg, amelyek eredményességéről szintén nem lehetett a felderítés kezdeti szakaszában állást foglalni.

A felderítések során végzett elemzői tevékenység az, amely segít a beszerzett információk rendszerezésében, kategorizálásában, feldolgozásában és digitális információkká alakításában, a visszakeresésében és összefüggések vizsgálatában, kimutatásában, valamint az összegző jelentések, prognózisok és statisztikai elemzések összeállításában.

Nyomozást támogató elemzési módszerek

A szervezett bűnözés elleni harcban az elemzéssel támogatott bűnügyi hírszerzés elengedhetetlen a hatékonyság és a reagálóképesség növelése érdekében. A rendelkezésre álló információhalmazból a releváns részinformációk kiszűrése a bűnügyi elemző-értékelő munka feladata. A bűnügyi elemzés azonban nem helyettesítheti a nyomozó szervek felderítői és bizonyítási tevékenységét.

A bűnügyi elemzés során szükségszerű a különféle adattárakban, nyilvántartásokban priorizálni. A rendelkezésre álló információtöredékek, részinformációk egymásra épülésével végrehajtott *láncolt keresések* szinte minden bűnüldöző szerv

munkájában jelen vannak. Szintén a prioritások között szerepel, amikor tömeges adatmennyiségből próbálunk egy szempont alapján szűrni, aminek elengedhetetlen eleme az adatbázisok célzott összekapcsolása. Az adattárakból szerezhető információk összevetésén alapuló keresést, az úgynevezett *Rasterfundungot* számos ország rendvédelmi és nemzetbiztonsági szervénél alkalmazzák.¹⁵

Az egyes adatok, információk elemzése-értékelése során elsődleges elemzési forma az *ügyelemzés*, amely lényegében az egyes bűncselekmények elkövetési folyamatának rekonstruálása, az abban részt vevő személyek tevékenységének, bűnösségüket igazoló adatoknak, információknak az analizálása.¹⁶ Mivel a kábítószer-terjesztéssel, -kereskedelemmel foglalkozó elkövetői csoportok folyamatosan, több helyszínen, több időpontban különféle személyek számára értékesítenek kábítószereket, több nyomozás elrendelésére is sor kerülhet. Az *összehasonlító ügyelemzés* a hasonló módszerrel, hasonló helyen, hasonló időszakban és hasonló tárgyra elkövetett bűncselekmények elemeinek vizsgálata során arra próbál választ adni, hogy az elkövetések sorozatjellegbe illeszthetők-e, azaz egy tettes vagy azonos tettesek követték-e el a jogsértéseket. Több bűncselekmény értelemszerűen több információt tartalmaz, mint az egyszer elkövetett cselekmény.¹⁷

Amennyiben azt vizsgáljuk, hogy a bűnözői csoportok hogyan épülnek fel, hogyan működnek, az *elkövetői csoportelemzés* felé orientálódunk. Az adatokat, információkat aszerint rendszerezük, hogy feltárható legyen többek között a bűnöző csoportok struktúrája, a tagjai közötti feladatmegosztás, annak legális és illegális tevékenysége. Az egyes bűnözői csoportok működését nemcsak statikusan nézzük, hanem szükséges nyomon követésük, hiszen képesek tovább fejlődni, szélesedni, újabb bűncselekményeket elkövetni, ami a támadhatóságuk, bomlasztásuk elősegítése érdekében is fontos. Bár a nyomozást támogató bűnelemzési formák inkább rövid távúak, az elkövetői csoportelemzésen belül megállapítottak mögött sokszor hónapokig vagy akár évekig tartó felderítő munka húzódik meg.

Az elkövetői csoportelemzés végrehajtása során, különösen a kábítószer-terjesztéssel foglalkozó bünszervezetek felderítése esetén kiemelt szerepe van a különféle *hálóelemzési formáknak*.

A *kommunikációs kapcsolatok elemzésekor* a telefonon vagy internetalapú kommunikáció során a kapcsolatok megismerése mellett a törvényi feltételek fennállása esetén arra is lehetőség van, hogy a kommunikáció tartalmát megismerjük. A kábítószer értékesítése során jellemző, hogy akik kábítószerrel vásárolnak, vagy esetleg kereskednek vele, gyakran óvatlanok, és telefonon is egyeztetnek. Bár sokan azt gondolják, hogy a „virágnyelv” használatával kicselezhetik a rendőrséget, a valóságban az elhangzott beszélgetés dekódolása szinte mindig sikeres. A fentiek miatt ismételten előtérbe kerülnek a személyes találkozókön való megbeszélések.

¹⁵ JÁMBOR 2022: 33–50.

¹⁶ ISTVANOVSKI 2012.

¹⁷ NÉMETH 2020: 853–874.

A *szociális háló összeállítását* általában kiemelt súlyú bűncselekményeknél – a kábítószeres bűncselekmények is ebbe a kategóriába sorolhatók – indokolt alkalmazni, és főként olyanoknál, ahol a felderítés időben elhúzódik, mert az elkövető felkutatása nem vezetett eredményre, vagy az illegális úton megszerzett vagyont elrejtették. Az elemzés kiterjedhet személyes, kommunikációs kapcsolatok feltérképezése mellett a pénzügyi, gazdasági kapcsolatok feltárására is.¹⁸ A *kapcsolathálóelemzés* a leggyakrabban vizsgált társas kapcsolatokat, a kommunikációt, befolyásolást, a barátságot, a bizalmi, üzleti viszonyokat vizsgálja. Az elemzés során az összes kapcsolathoz viszonyítva a megvalósított kapcsolatok arányát, a presztízst, az adott közösségben elfoglalt státuszt lehet kimutatni a kapcsolatok és a környezet folytonosan változó mozgása mentén.¹⁹ Ez az elemzési forma alkalmas a kábítószercsere szerkezetének feltérképezésére is, valamint az abban részt vevő közreműködők magatartásának nyomon követésére.

A *pénzügyi tranzakciók* elemzése a kábítószeres bűncselekmények felderítése során szintén elengedhetetlen. A lefoglalt kábítószermennyiség mellett a lefoglalt készpénz is gyakran nagyobb összeget tesz ki. A nagyobb bűnözői csoportosulások esetén azonban indokolt elemezni a csoport tagjai, valamint az érdekeltségükbe tartozó gazdasági társaságok bankszámláin történő pénzmozgásokat is. A fellelt pénzügyi összegek, jövedelmek esetén azt kell vizsgálni, hogy vannak-e olyan pénzelemek, amelyeket a legális jövedelmi, vagyoni viszonyok nem fednek le. Emiatt az érintettek vagyoni helyzetét a legszélesebb körben fel kell tárni, aminek a vagyonvisszaszerzési eljárás során is kiemelt jelentősége lesz. A bankszámlákon lévő pénzmozgások vagy nagyobb összegek elhelyezése is utalhat kábítószercsere-kereskedelemre. Az elemzés során különösen figyelni kell a pénzmosás gyanújára utaló elemekre, hiszen a szervezett bűnözői köröknek egyik pénzszerzési forrása a kábítószercsere-kereskedelem.

A *profilelemzés* egy stratégiai, taktikai eszköz a bűnügyi elemzés rendszerében, amellyel egy konkrét bűncselekménytípus vonatkozásában trendek, új jelenségek megállapítása lehetséges. Az előrejelző szerep érvényesül a nagy mennyiségű adatokból kinyert profilok elkészítése során. A *kockázati profilkötéssel* meghatározható az a kör, akik bűncselekményt követtek el, vagy fognak elkövetni.

Az elkövetőkre vonatkozó profilelemzési megoldásokat alkalmaznak több csempészeti típusú bűncselekmény esetében a vám-, illetve a határőrizeti szervek (például Frontex), de a profilelemzés módszertanára épül a légi közlekedési adatokat felhasználó nemzetközi utasforgalom-ellenőrző egység, a PIU (Passenger Information Unit) tevékenysége is. Ez érvényes a kábítószercsere-csempészésre is. Az egységnél keletkezett adatokból leginkább a már feltételezett futárgyanús személyek utazási szokásaira, a rendelési, illetve fizetési módokra, valamint az esetleges utastársakra vonatkozó adatokat kell kiemelni. Az egység e szűrési pontok alapján rendszeresen szolgáltat információkat az általuk alkotott profilelemzés során kábítószercserefutárként számba

¹⁸ NÉMETH 2020: 853–874.

¹⁹ RITTER 2013.

vehető személyekről, aminek során összeveti a korábban hasonló jellegű bűncselekmények miatt eljárás alá vont személyekkel kapcsolatban rendelkezésre álló adatokat, az általuk hozzáférhető adatbázisokban fellelhető adatokkal és az adatokhoz rendelt természetes személyek vonatkozásában jelzést küld az érintett rendőri szerv részére. Az összevetett adatok rendszerint a kiindulási, illetve célállomásokra, valamint az esetleges átszállások helyére, a repülőjegy vásárlására (utazási iroda, internetes rendelés, az érintett vásárolta-e a repülőjegyet, avagy vásárolták neki, értesítési adatok), az ellenérték teljesítésére (készpénzes fizetés, utalás) terjednek ki.²⁰

A profilalkotás fontosságát emeli, hogy ezeket a személyeket nagy valószínűséggel nem fogták volna el, hiszen a kábítószert nem csomagba vagy a testükre rejtve, hanem jellemzően úgynevezett nyelős módszerrel, a testükbe juttatott kapszulákban kísérik meg a célállomásra juttatni. Ez a szállítási módot manuális átvizsgálással vagy keresőkutya alkalmazásával, mint hagyományos módszerekkel, feltalálni nem lehetett volna.

A helymeghatározási adatokon alapuló *földrajzi profilalkotás* során meg lehet határozni, hogy melyek azok a helyek, időszakok, ahol a bűncselekmények elkövetésének a kockázata megnő.

A többrétegű elemzés, ahol többek között anyagáramlás is folyik, célja a bünszervezetek belső folyamatainak, üzleti profiljának, hierarchikus viszonyainak, logisztikai és elosztó hálózatainak megismerése. Az anyag, amelynek áramlását vizsgálja, lehet kábítószer például, de akár mobiltelefon is. Nemcsak egy dimenziót vizsgál, hanem más adatok is elemezhetők együtt, például helymeghatározásból vagy bankkártya-tranzakciókból származó adatok.²¹ Így a kábítószer-terjesztéssel kapcsolatos bűncselekmények esetén a drog útja mellett helykoordináták alapján személy is köthető az egyes cselekményekhez. És nem lehet elégszer hangsúlyozni, hogy a sikeres felderítéshez mind hazai, mind nemzetközi szinten szükséges a folyamatos információáramlás, együttműködés és koordináció.

Statisztikai alapú elemzési formák

A statisztikai alapú elemzési formák lehetnek stratégiai és taktikai típusúak, a hatályos elemzési szabályzatunk szerint. A különbség a vizsgált időszakban és az elemzett hatókörben, a bűnözés földrajzi kiterjedésében van. Ami viszont azonos, az az adatok jellege, azaz mindkét elemzési fajta statisztikai, bűnügyi és egyéb, de bűnügyi szempontból releváns adatokat használ.

A szervezett bűnözői körökkel kapcsolatos elemzői feladatok különösen a bűnözői csoportok által elkövetett bűncselekmények alakulásának figyelemmel kísérése, a bűnügyi helyzetértékelés, a bünszervezetek tevékenységének figyelemmel kísérése,

²⁰ Lásd: https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/law-enforcement-cooperation/passenger-data_en

²¹ CSABA 2018: 118–133.

valamint a szervezett bűnözés elleni stratégiai döntéshozatalhoz szükséges elemzések sorolhatók e kategóriába.

Az egyik leggyakrabban alkalmazott forma a *bűncselekményi mintaelemzés*, amely a bűncselekmények (összes vagy egyes bűncselekmény-kategóriák) számát, jellemzőit, változásait vizsgálja egy meghatározott földrajzi területen egy adott időszakban.²² A szakirodalom problémaelemzésnek is nevezi, hiszen valamilyen konkrét bűnügyi probléma kialakulásának, terjedelmének, hatásainak és kezelésének az elemzésére a lepraktikusabb. A számadatok mellett azok alakulásának okait, a jellemzői közötti kapcsolatot is feltárja.

A kábítószerral visszaélés bűncselekmények számadatainak dinamikáját vizsgálva megállapítható, hogyan robbant be és milyen ütemben növekedett, majd a piac kialakulásával hogyan stabilizálódott hazánkban a kábítószerral visszaélések száma. Bűnügyi oldalról nézve pedig látható a bűnüldözési szervek e problémára való reagálása, egyben a kapacitásuk határa. Ez az elemzési forma a múltra és a jelenre koncentrálna. Az ehhez nagyon hasonló *trendelemzés* a jövőre vonatkozóan próbálja modellezni, hogy esetünkben például hogyan alakulhat a kábítószeres bűncselekmények száma. A rövid vagy középtávú modellezés segíti a bűnüldöző, valamint rendvédelmi szervek hosszabb távú tevékenységének tervezését a kábítószere-bűnözés elleni harcban.

A szervezett bűnözés elleni küzdelemmel foglalkozó szervezetek tevékenységében központi helyet foglal el az a komplex elemzési forma, amely adott területi egységre vizsgálódva az idősíkokkal is kombinál.

A *bűnügyi helyzetértékelés* visszatekintő, hiszen a múlt konkrétumaira alapozva vizsgálódik, tár fel összefüggéseket, állapít meg következtetéseket.²³ A *kockázatelemzés* a jelenre koncentrálna, az aktuális, a lehetséges negatív hatású eseményeket és azok okait azonosítja, majd sorrendet állít fel a bekövetkezés valószínűsége és az okozott kár nagysága szerint, és olyan ellenintézkedéseket fogalmaz meg, amelyekkel kockázatarányos védekezést lehet megvalósítani.²⁴ Azaz arra keressük a választ, hogy a kábítószeres bűncselekmények számának növekedése milyen káros hatással van a társadalomra, az egyénre. A *fenyegetettségértékelés* feltárja az aktuális és várható kockázatokat, magában foglalva a bűnözés társadalmi, gazdasági, politikai és egyéb tényezők összefüggéseit is, majd prioritásokat fogalmaz meg, amelyekkel segíti a műveleti és stratégiai döntéshozatalt.²⁵

Ezt a szemléletet követve készül az Európai Unió területét átfogó, egyik legjelentősebb szervezett bűnözésre vonatkozó értékelés is. Az Europol készíti el a súlyos és szervezett bűnözés általi fenyegetettség értékelését, a SOCTA-t (Serious and Organized Crime Threat Assessment), amihez a tagállami bűnüldöző hatóságoktól, a saját adatbázisaiból, egyéb uniós ügynökségektől, nem uniós partnerországoktól,

²² NÉMETH 2022: 215–234.

²³ NÉMETH 2022: 215–234.

²⁴ NÉMETH 2022: 215–234.

²⁵ NÉMETH 2022: 215–234.

valamint nyilvános forrásokból származó adatokat használ fel. A stratégiai jelentés mindkét bűncselekményi kategóriában részletesen elemzi mind az Európai Unión belüli, mind a hazai helyzetet, jellemzőket, az Európai Uniót fenyegető jelenlegi és jövőbeli veszélyek elemzését, másrészt a bűnügyi prioritások javasolt listáját.²⁶ A jelentés nem tárja fel teljeskörűen a magyar szervezett bűnözés jelenlegi konkrét helyzetét, de uniós tagállamként a magyar adatok és körülmények is alapul szolgáltak hozzá. Magyarországra is érvényes megállapítása, hogy a szervezett bűnözési környezet jellemzően hálózatos, ahol a bűnözők gördülékenyen, szisztematikusan és profitorientáltan működnek együtt. A bűnözők kihasználták a változásokat, és tiltott tevékenységeiket a válsághelyzethez igazították, ami a kábítószer-terjesztés útvonalainak, módszereinek alakításában is érvényesül.²⁷ A fenyegetettségértékelés kiemeli, hogy a korrupció a legtöbb, ha nem az összes bűnözői tevékenység jellemzője az EU-ban.

Az ENSZ Kábítószerügyi és Bűnügyi Hivatal (United Nations Office on Drugs and Crime, UNODC) 2021. évi jelentése szintén részletes elemzést ad a globális drogpiaconról, és átfogó képet fest a Covid-19-válság mérhető és lehetséges hatásairól a világ kábítószer-problémájára.²⁸ A kábítószerrel való visszaélésekkel kapcsolatban szintén számos kutatás közül a legjelentősebbek a Drogfókuszközpont által készített éves jelentések, amelyek az aktuális trendekről tájékoztatják a hazai döntéshozókat, szakembereket, a közvéleményt, valamint az Európai Unió kábítószerügyi központját, a European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction-t (EMCDDA).²⁹ És végül, de nem utolsósorban a *rendőrség által készített éves értékelő jelentéseket* kell megemlíteni, illetve a Nemzeti Információs Központ szervezett bűnözésre vonatkozó éves helyzetértékelését, amelyek szintén részletesen foglalkoznak a hazánkban tevékenykedő szervezett bűnözői körökkel és a kábítószeres visszaélésekkel.

Összegzés

A tanulmányban csupán azokat az elemzési formákat igyekeztem bemutatni, amelyeket a kábítószer-bűnözés elleni fellépés során a hazai bűnüldöző szervek alkalmaznak. E bűncselekmény-kategóriába tartozó információk különböző módon keletkezhetnek, humán forrásól, technikai hírszerzésből, de lehetnek akár a kiberteréből származó adatok, vagy akár metaadatok is. Ezen adatok elemzésénél is érvényes, hogy a gyorsan keletkező és gyorsan változó hatalmas információhalmazból kell a bűnügyileg releváns információkat, adatokat kiválasztani és elemezni.

²⁶ Lásd: www.europol.europa.eu/activities-services/main-reports/european-union-serious-and-organised-crime-threat-assessment

²⁷ FELMÉRY 2021.

²⁸ Lásd: www.unodc.org/unodc/en/data-and-analysis/wdr2021.html

²⁹ Lásd: www.emcdda.europa.eu

A bűnelemzés fontossága abban rejlik, hogy egységes, előre meghatározott technikák alkalmazásával az adatok gyűjtése célzottan folyik, megtakarítva ezzel időt és erőforrásokat. Legfontosabb célja pedig, hogy segítse a bűncselekmények felderítését, a nyomozások támogatását, az elkövető kilétének a felderítését.³⁰

A bűnügyi hírszerzés, a nyomozások egyre több speciális ismeretet igényelnek. A nagy mennyiségű és speciális információk rendszerezése, feldolgozása egyre inkább igényli az elemzési módszerek, az elemzési technikák alkalmazását, a bűnelemzési terület szakmai és technikai fejlesztését, további specializációját, mint például a fentiekben ismertetett pénzügyi tranzakciók elemzése vagy a profilalkotás. A bűnüldözés és a bűnügyi elemzés is egy folyamatosan fejlődő, soha meg nem álló, a bűnözést utol nem érő ága a rendőrség munkájának.

A szervezett bűnözéssel, a kábítószeres bűncselekményekkel kapcsolatos elemzések végrehajtása során különösen aktuális kérdés, hogy az elemzőket delegáljuk a nyomozó, felderítő egységekhez, vagy az elemzőegységeken belül dolgozzanak a bűnüldöző egységekkel szorosan együttműködve. A területen dolgozó felderítők, nyomozók az irányba billentenék a kérdést, hogy saját adatbázissal, saját elemzőegységgel kellene létrehozni egy a kábítószer-bűnözés elleni küzdelmet segítő speciális elemzőegységet.

A jövő rendőri részlegei, különösen az elemzőegységei a technológia és a rendészeti munka integrálásával foglalkoznak majd. De ahogy a technológia egyre kifinomultabbá válik, a rendészeti szerveknek is képzettebb és professzionálisabb bűnelemzőket kell alkalmazniuk. Valójában a bűnügyi elemzők egyre szükségesebb erőforrást jelentenek a mai rendészeti szervekben. A bűnügyi elemző szerepe a technológia fejlődésével tovább fog növekedni.³¹

IRODALOMJEGYZÉK

- BERTA Krisztina (2006): A szervezett bűnözés. In GÖNCZÖL Katalin et al. (szerk): *Kriminológia – szakkriminológia*. Budapest: CompLex, 424–426.
- BODOR László (2020): A 3. évezred kihívásai a kábítószer bűnözés elleni küzdelemben. In RUZSONYI Péter (szerk.): *Közbiztonság*. Budapest: Ludovika, 693–712.
- CSABA Zágón (2018): A bűnelemzés aktuális kihívásai a nemzetközi súlyos és szervezett bűnözés elleni európai fellépés terén. *Szakmai Szemle*, 16(4), 118–133. Online: http://real.mtak.hu/93354/1/2018%20Csaba%20Zagon%20Bunelemzes%20aktualis%20kihivaisai%20KNBSZ%20Szakmai%20Szemle%202018_4_szam.pdf
- FELMÉRY Zoltán (2021): *A szervezett bűnözés hatása az európai gazdasági és társadalmi helyzetre*. Stratégiai Védelmi Kutatóintézet Elemzések 2021/20. Online: [https://svkk.uni-nke.hu/document/svkk-uni-nke-hu-1506332684763/SVKI_Elemz%C3%A9sek_2021_20_A%20szervezett%20b%C5%B1n%C3%B6z%C3%A9s%20hat%C3%A1sa%20az%20eur%C3%B3pai%20gazdas%C3%A1gi%20%C3%A9s%20t%C3%A1rsadalmi%20helyzetre_\(Felm%C3%A9ry%20Z.\).pdf](https://svkk.uni-nke.hu/document/svkk-uni-nke-hu-1506332684763/SVKI_Elemz%C3%A9sek_2021_20_A%20szervezett%20b%C5%B1n%C3%B6z%C3%A9s%20hat%C3%A1sa%20az%20eur%C3%B3pai%20gazdas%C3%A1gi%20%C3%A9s%20t%C3%A1rsadalmi%20helyzetre_(Felm%C3%A9ry%20Z.).pdf)

³⁰ KUNOS 1997.

³¹ GRANA–WINDELL 2021.

- GRANA, Glenn – WINDELL, James (2021): *Crime and Intelligence Analysis. An Integrated Real-Time Approach*. New York: Routledge. Online: <https://doi.org/10.4324/9781003005346>
- ISTVANOVSZKI László (2012): *Bűnelemzés a modern bűnüldözésben*. Budapest: Patronicium.
- JÁMBOR Gellért (2022): Raszternyomozás a kábítószere-bűncselekmények felderítésében. *Magyar Rendészet*, 22(3), 33–50. Online: <https://doi.org/10.32577/mr.2022.3.2>
- KUNOS Imre (1997): *Bűnelemzés Tananyag és Példatár a bűnelemzői tanfolyam hallgatói számára*. [h. n.]: Országos Rendőr-főkapitányság Kriminálisztikai Azonosító Szolgálat.
- MÁTYÁS Szabolcs (2017): A bűnelemzés kartográfiai lehetőségei – avagy a bűnözési térképek alkalmazása a mindennapi rendőri munka során. *Pro Publico Bono – Magyar Közigazgatás*, 2017(2), 158–175.
- MÁTYÁS Szabolcs (2020): *A kábítószere-bűnözés elleni küzdelem mint stratégiai kihívás a magyar bűnüldözésben*. Budapest: Nemzeti Közszerológati Egyetem.
- NÉMETH Ágota (2020): A bűnügyi elemző-értékelő munka. In RUZSONYI Péter (szerk.): *Közbiztonság*. Budapest: Ludovika, 853–874.
- NÉMETH Ágota (2022): A bűnügyi elemző-értékelő munka. In SZENDREI Ferenc (szerk.): *Bűnügyi szerológati ismeretek Különös rész*. Budapest: Ludovika, 215–234.
- Nemzeti Drog Fókuszpont (2022): *Magyarország. 2022-es éves jelentés (2021-es adatok) az EMCDDA számára*. Online: https://drogfokuszpont.hu/wp-content/uploads/EMCDDA_jelentes2022_HU_final.pdf
- RITTER Ildikó (2013): *Kínálati oldali kábítószere bűncselekmények felderítése és bizonyítása Magyarországon. Ügyészek a libikókán*. [h. n.]: OKRI. Online: www.okri.hu/images/stories/kutatok/ritterildiko/visszaeles_kabszer_bcs_hatasvizsg_kutjel_2013.pdf
- SANTOS, Rachel Boba (2016): *Crime Analysis with Crime Mapping*. Fourth edition. Los Angeles, CA: SAGE Publications.
- SZENDREI Ferenc (2010): *A pénzmosás*. PhD-értekezés. Pécs: Pécsi Tudományegyetem ÁJK.
- SZENDREI Ferenc (2019): A szerológati célú titkos információgyűjtés In NYESTE Péter – SZENDREI Ferenc (szerk.): *A bűnügyi hírszerzés kézikönyve*. Budapest: Dialóg Campus, 57–84.
- SZENDREI Ferenc (2022): A magyarországi szerológati bűnözés a 2000-es évektől napjainkig. In ANTALÓCZY Péter et al. (szerk.): *A nemzetközi és honos szerológati bűnözés története, XX. századi fejlődése és várható tendenciái*. Budapest: Dialóg Campus, 250–280.
- VÁRI Vince (2022): A bűnüldözés aktuális kihívása: az online kábítószerepiac. *Interdiszciplináris Drog-szerle*, 2(4), 138–160. Online: https://drogkutato.hu/wp-content/uploads/2022/01/01-162_IDSZ-teljes_NET-139-161-1.pdf

Jogi forrás

23/2018. (VI. 21.) ORFK utasítás Bűnügyi Elemzési Szerológatról

ABSTRACT

Crime Analysis Support for the Detection of Drug Crimes

Ágota NÉMETH

The aim of the study is to summarise how and to what extent criminal analysis helps law enforcement agencies in the fight against organised crime, including drug-related crime. After a brief introduction, the methods and forms of criminal analysis that are almost indispensable in detecting and dismantling the activities of criminal groups involved in drug trafficking are described. Finally, the support that statistical crime analysis can provide for strategic decision-making in the fight against organised crime will be discussed.

Keywords: *organized crime, drug crimes, criminal analysis*